

Posudek na bakalářskou práci Markéty Podolské:

„Byl dobrý sedlák, zemřel v Řecku.“

Činnosti člověka doby vikinské a jejich hodnocení v runových nápisech a ságách

Markéta Podolská chtěla zjistit, jak Seveřané vikinského období hodnotili činnost a jednání svých současníků. Za tím účelem se rozhodla prozkoumat relevantní runové nápisy z vikinské doby a islandské ságy o téže době a ze získaného materiálu vyvodit, čeho si lidé nejlépe cenili.

Pokud jde o runové nápisy, prošla kompletní korpus nápisů ze Skandinávie, z nichž 603 odpovídají stanoveným kritériím, tj. zmiňují činnosti jako cesty, boj, vikinské výpravy všeho druhu, hospodaření na půdě, úlohu žen. K tomu připojila atributy, tj. explicitní hodnocení vzpomínaných aktérů, pokud se takové atributy v nápisech vyskytují.

Autorka podala přesný výklad své metody, výběru, řazení atd. a na závěr formulovala výsledky svého zkoumání, přehled pomocí grafů a shrnutí.

Méně vyčerpávající a celkově spornější mohlo být použití stejné metody pro zkoumání ság, čehož si byla autorka dobře vědoma. Jde tu nejen o pozdní dobu vzniku ság a o nepoměrnou vypovídající hodnotu lakonických formulací runových nápisů a rozsáhlých epických ság, ale i (což M.P. opomněla připomenout) o individuální kreativitu a případný tendenční záměr autorů ság při kompilaci dlouhodobé ústní tradice. M.P. použila jako vzorek čtyři rodové ságy a pro srovnání jednu ságu královskou a správně zvolila texty, které byly zaznamenány poměrně brzy, tj. v 1. třetině 13. stol., resp. do 1250. Samosebou vycházejí grafy – rozšířené o několik dalších sledovaných činností tehdejších lidí – a poznatky rozdílně od runových nápisů.

Autorka vykonala vzdor usnadnění nabízených počítačem obrovskou katalogi zační práci a zmapovala to, co si předsevzala. Její poznatky ale nepřinášejí nic podstatně nového, což ostatně není cílem bakalářské práce. Její vývody potvrzují obecně známé představy o společnosti vikinského období.

Pokud by se M.P. chtěla tématu ještě věnovat v budoucnosti a dojít k zajímavějším výsledkům (což není pravděpodobné), doporučila bych jí:

- 1/ Podívat se pro srovnání eventuálních odlišností na severské runové nápisy mimo území Skandinávie, nejspíše v Rusku.
- 2/ Zamyslet se nad faktem, že na Islandu ve vikinském období runové nápisy nevznikaly. Přitom celá tamní populace podnikla cestu a měla eminentní zájem na eventuálním majetkoprávním aspektu runových nápisů.
- 3/ Při pátrání po významu slov se spíše než věčného hledání kontextů povšimnout něčeho, co o významu vypovídá nejautentičtěji a co právě staroseverština nejstaršího, předpisemného, období umožňuje: etymologie slov, čili motivace, která vedla k vytvoření pojmenování. Např. získat status bóndi (búandi) bylo kýženým cílem všech mužů (výjimečně i žen) na ose nema land – byggja land – búá. Potřebujeme-li z praktických důvodů pro bóndiho český výraz, pak nejpřijatelnější a nejvýstižnější je tudíž hospodář. Hospodářem byl muž hospodařící na své půdě pro všechny ostatní, včetně eventuální manželky, pojmenované – rovněž příznakově – húsfreyja. Podobně k usouzení, že slovo félagi prvotně znamenalo obchodní společník, nás opravňuje první část složeniny. Atd. méně průhledná substantiva.

Bakalářská práce svrchovaně splňuje požadavky na tento stupeň studijní přípravy. Autorka se zabývá rozsáhlým materiálem, jehož jazyk nemohla na daném stupni studia dosud dobře zvládnout, vytvořila si jasnou metodu jeho zpracování a vyhodnocení a tu dodržela. Práci hodnotím na výbornou.

V Praze, 1. června 2012

Doc. PhDr. Helena Kadečková, CSc